

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА

Управляващ орган на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”

УКАЗАНИЯ

ЗА

**СЪБИРАНЕ И ОБОБЩАВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ ПО
ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ” 2007 – 2013 Г.
В СЪОТВЕТСТВИЕ С ИЗИСКВАНИЯТА НА РЕГЛАМЕНТ
1828/2006 И ПРИЛЕЖАЩИЯ АНЕКС XXIII**

август 2009 г.

Предговор

Настоящите указания имат за цел да дадат на Междинните звена и Управляващия орган на Оперативна програма «Развитие на човешките ресурси», в качеството им на Договарящи органи, методически и практически указания относно събирането, обобщаването и разпространението на данни за участниците в дейности, подкрепени от оперативната програма. Целта е да се изгради и приложи единна унифицирана система за тълкуването на отделните приложими понятия и дефиниции, за техния обхват, за постигането на последователност и еднозначност при разрешаването на конкретни казуси, както и за приложимата процедура при събирането и обобщаването на данните.

Настоящите указания се основават на изискванията, посочени в чл. 40 (2) (g) от *Регламент на Комисията № 1828/2006, установяващ правила за изпълнението на Регламент на Съвета 1083/2006, установяващ общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд и Регламент 1080/2006 на Европейския парламент и на Съвета за Европейския фонд за регионално развитие, и прилежащия му Анекс XXIII.*

Събирането и обобщаването на данни за участниците, изисквани съгласно Анекс XXIII от Регламент 1828/2006, се извършва главно за целите на съставянето на докладите за напредъка, годишните и окончателния доклад за изпълнението на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2007 – 2013 г. (ОП РЧР). Тази информация има особено значение и с оглед успешното и ефективно провеждане на дейностите по текуща оценка на оперативната програма.

В допълнение, липсата на ясна и точна информация за включените в дейностите по договорите участници, агрегирани впоследствие на ниво схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и приоритетни оси, неизбежно ще доведе до изкривяване на възприемането за напредъка по оперативната програма. Това ще ограничи възможността за предприемането на необходимите адекватни корективни мерки.

Прилагането на тези указания от Междинните звена, в качеството им на Договарящи органи по приоритетни оси 1, 2, 3, 4 и 5, и от Управляващия орган, в качеството му на Договарящ орган по приоритетни оси 6, 7 и 8, е задължително и влиза в сила от деня на утвърждаването им от ръководителя на Управляващия орган. При последващо изменение на Наръчниците на Междинните звена и Управляващия орган процедурите, включващи изложените по-долу обстоятелства, следва да бъдат коригирани съответно.

Събирането и обобщаването на информация за изпълнението на дейностите по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2007 – 2013 г. протича в следната последователност:

- Договор;
- Схема;
- Приоритетна ос.

Събирането и обобщаването на информацията и данните за тези три нива се осъществява въз основа на разписаните в този документ указания за попълване на таблица (*Приложение № 1*) и анкетна карта (*Приложение № 2*). Анкетната карта се явява основополагащ елемент при събирането на информацията, като непопълването или попълването на грешни данни в анкетните карти, води до грешни данни във всички

последващи таблици, а оттам и до невъзможност за правилно отчитане и анализиране на събраната информация.

1. Указания за попълване на анкетна карта, разработена на базата на Анекс XXIII от Регламент 1828/2006.

Анкетната карта е разработена с цел събиране на информация за всеки отделен участник по договор, сключен в рамките на схемите от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”. В случаите, когато лицето участва в дейности по няколко договора, то попълва анкетна карта за участието си във всеки един от тях. Информацията, която се изисква в тези анкетни карти, е изцяло съобразена с изискванията на Анекс XXIII от Регламент 1828/2006 и ще бъде използвана, както за целите на доклада по напредъка, годишния и окончателния доклад по изпълнението на ОП РЧР, така и за целите на текущата оценка. Данните се предоставят, както от самите участници, така и от бенефициентите, като в случаи, при които участникът не е в състояние да попълни сам анкетната карта, той следва да бъде подпомогнат от представител на бенефициента или от законен представител на участника.

1.1 Информация, която се попълва от участника. Първият раздел от анкетната карта се състои от 5 въпроса, като отговорите се попълват при стартиране на участието на лицето в дейностите по договор. Въпросите в този раздел са:

1. пол ;
2. възраст;
3. завършено образователно равнище, като дадената класификация е съобразена, както с изискванията на Анекс XXIII, така и с Международната стандартизирана класификация на образованието (МСКО). При попълването е важно да се има предвид, че образователното ниво трябва да е завършено, т.е. дори лицето да е в последен клас на гимназията, то попада в графата „Основно образование (начално или прогимназиално)”.
4. статут на пазара на труда, като тук следва да се има предвид, че разпределението по групи е свързано с изискванията на Анекс XXIII и лицето следва да бъде отбелязано само в едно от полетата, а ако попада в графата „друго” от „неактивни лица”, следва да уточни, съобразно указанията към анкетата и настоящите указания.
5. групи в неравностойно положение, като тук е важно да се има предвид, че лицето може едновременно да попада в няколко групи в неравностойно положение. В тези случаи следва да бъдат отбелязани всички групи, към които принадлежи лицето, а ако попада в графата „Други хора в неравностойно положение”, следва да уточни, съобразно указанията към анкетата и настоящите указания.

1.2 Раздел II от анкетата се попълва от лицето, след приключване на участието в дейностите по договор, като тук целта е да се проследи делът на удовлетворените лица от участието им в дейностите по договор, а също да им се даде възможност да дадат своите препоръки. Лицата, които са отпаднали от участие в дейности по договора **не попълват** Раздел II.

1.3 Информация, която се попълва от бенефициента. Анкетата съдържа няколко графи с административна информация, която по обективни причини не може да бъде попълнена от участника. Тези графи се попълват от бенефициента и се намират в началото и в края на анкетната карта. В първата от тези графи бенефициентът е длъжен да попълни наименованието на организацията си, името и номера на договора.

1.4 Въпрос 3 от Раздел II, също следва да бъде попълнен от бенефициента, като резултатът от участието на лицето трябва да бъде съобразен със заложените в договора дейности.

2. Указания за попълване на таблицата (Приложение № 1) от страна на бенефициента, на ниво договор.

2.1 Информацията от раздел I на анкетната карта следва да бъде обобщена и въведена в таблица (**Приложение № 1**) от страна на бенефициента. Съществуват някои разлики между отделните графи на анкетната карта и таблицата по **Приложение № 1**, тъй като анкетната карта ще се използва и за нуждите на текущата оценка, за която се изисква повече информация, отколкото предоставя Анекс XXIII. Така например, в таблицата по **Приложение № 1** се въвеждат само цифрови стойности. При прехвърлянето на информацията по отношение на статута на пазара на труда, бенефициентът трябва да се съобразява със следните особености:

- ако лицето се е отбелязало в графите „самонаето лице” или „безработен над 12 месеца” или „учащ”, то при въвеждането в таблицата лицето трябва да се отчита, както в потъмнената графа, така и в следващата;

пример: лицето се е отбелязало в групата на безработните лица с продължителност над 12 м. В такъв случай в таблицата по **приложение № 1**, следва да бъде отбелязано, както в графата по **ред 5 „безработни”**, така и в графата по **ред 6 „продължително безработни”**

- сумата от сбора на **редовете 3 „заети лица”, 5 „безработни” и 7 „неактивни лица”** трябва да е равна на общия брой участници, като за целта в електронния вид на таблицата е поместен валидатор, който сумира сбора им в **ред 9** и при разлика в стойностите с **ред 1**, маркира в червено **ред 10** за несъответствие на данните и необходимост от корекция;

пример: ако в дейностите по договора са включени 50 заети лица, 20 безработни и 30 неактивни, то общият им сбор трябва да е равен на 100. Ако в графата по **ред 1 „общ брой на участниците”** е посочено, примерно, числото 110 валидаторът се оцветява в червено и индикира за допуснатата грешка при въвеждането на данните.

- **Редовете 4 „самонаети лица”, 6 „продължително безработни” и 8 „учащи”** се явяват като части от **редовете 3, 5 и 7** и стойностите им са част от горните стойности;

пример: ако броят на хората в графа по **ред 3 „заети лица”** е 50 души, а в графа по **ред 4 „самонаети”** е 20 души, то тези 20 души са част от 50, а не отделна стойност, подлежаща на изчисляване.

- Тъй като в таблицата по **приложение № 1** се попълват само цифрови стойности, ако лицето е попълнило графата „други неактивни лица”, в таблицата следва да бъде отбелязан само с цифрово изражение в общия брой

неактивни лица. Същото важи и за другите графи от анкетната карта, в които участникът уточнява статута си.

пример: ако лицето е уточнило в анкетната карта, че е „пенсионер”, в таблицата в **ред 7** следва да бъде отбелязан в общия брой неактивни лица.

- В анкетната карта и в таблицата по Анекс XXIII в графата „**малцинства**” фигурира подграфа „**роми**”, която се отчита, както индивидуално, така и като част от графа „**малцинства**”.

пример: ако броят на лицата в графа по **ред 23** „**малцинства**” е 50 души, а в графа по **ред 24** „**роми**” е 20 души, то тези 20 роми са част от 50, а не отделна стойност, подлежаща на изчисляване.

Останалите графи от анкетната карта са идентични с графите от таблицата и прехвърлянето следва да се извършва в съответната графа, като единственото изключение е графата „други хора в неравностойно положение”, която следва да бъде екстраполирана само като цифрово изражение в графата по **ред 26** от таблицата.

Когато участникът е от женски пол, то данните от анкетата следва да бъдат въведени и в колоната „общо”, и в колоната „жени”.

Също така, важно е да се има предвид, че в двете колони „изходящи” се включват всички изходящи през отчетната година участници, както приключилите участието си в дейностите по договора, съгласно първоначално планираното, така и отпадналите по някаква причина.

2.2 Таблицата от **Приложение № 1** и анкетната карта по **Приложение № 2** от настоящите указания са неделима част от документацията по договорите, които предстои да бъдат сключени след влизането им в сила, като електронният вариант на **Приложение № 1** и **Приложение № 2** следва да се публикува на интернет-страницата на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” на адрес: <http://ophrd.government.bg/>, както и на интернет-страниците на междинните звена, с цел улесняване достъпа на бенефициенти по текущи договори.

2.3 Съгласно чл. 2, т. 2.1 от Общите условия на договорите за безвъзмездна помощ по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” бенефициентът следва да предоставя на договарящия орган цялата изисквана информация относно изпълнението на проекта. На това основание бенефициентът следва да представя попълнена таблица от **Приложение № 1** с всеки междинен технически доклад, както и с заключителния технически доклад. Анкетните карти по **Приложение № 2** към настоящите указания бенефициентът представя с документацията от заключителния доклад

3. Указания за попълване на таблицата (Приложение № 1) от страна на договарящ орган, на ниво схема и приоритетна ос

3.1 Попълването и обобщаването на таблиците по **Приложение № 1** се извършва по същия ред, по който се извършва обобщаването на ниво договор. По схемите от приоритетни оси 1,2,3,4 и 5 информацията се изпраща в съответното междинно звено.

3.2 По схемите от приоритетни оси 6, 7 и 8 информацията се изпраща на отдел „Управление, контрол и отчетност” в Главна дирекция „Европейски фондове, международни програми и проекти” в МТСП. При констатиране на неточности, отговорните служители от съответния договарящ орган са длъжни да върнат таблиците

за корекция по реда, описан в процедурите за проверка на междинните и заключителен доклади на ниво договор, прилагани от съответния Договарящ орган.

3.3 Служители на съответния договарящ орган обобщават данните от всички бенефициенти, ползвайки образца в *Приложение № 1*, като изготвят два вида таблици:

3.3.1 таблица, обобщаваща данните на ниво конкретна схема. В тази таблица се обобщават данните от всички договори, които са изпълнени или все още се изпълняват;

3.3.2 таблица, обобщаваща данните на ниво приоритетна ос. В нея се обобщават данните от всички таблици по т. 3.3.1 за съответната приоритетна ос.

3.4 По приоритетни оси от 1, 2, 3, 4 и 5 междинните звена изпращат таблиците по т. 3.3.1 и 3.3.2 на хартиен и електронен носител на отдел „Управление, контрол и отчетност” в Главна дирекция „Европейски фондове, международни програми и проекти” в МТСП. Таблиците се изпращат всяка година в срок до 15 февруари.

3.5 Данните за схемите по приоритетни оси 6, 7 и 8 се събират и обобщават от отдел „Управление, контрол и отчетност” в Главна дирекция „Европейски фондове, международни програми и проекти” в МТСП.

4. Допълнителни разпоредби и разяснения, свързани с различните дефиниции и разпределението на групи

4.1 Настоящите указания следва да бъдат отразени във вътрешните правила (наръчника) на Управляващия орган и Междинните звена, при тяхна последваща промяна.

4.2 т. 1, т. 2 и т. 4.4 от настоящите указания следва да бъдат отразени в „Оперативните ръководства за изпълнение на проекти”

4.3 На основание чл. 2, т. 2.1 от Общите условия на договорите за безвъзмездна помощ по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” бенефициентът следва да предоставя на договарящия орган цялата изисквана информация относно изпълнението на проекта. Във връзка с горното:

4.3.1 За договори, които предстои да бъдат сключени след влизането в сила на настоящите указания, в чл. 4 от специалните разпоредби следва да бъде инкорпориран следният текст:

А) при представяне на междинни и заключителен технически доклади бенефициентът е длъжен да представи и надлежно попълнено Приложение № 1 към „Указания на министъра на труда и социалната политика за събиране и обобщаване на информация по оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2007 – 2013 г., в съответствие с изискванията на регламент 1828/2006 и прилежащия анекс XXIII”

Б) при представяне на заключителен доклад бенефициентът е длъжен да представи и надлежно попълнено Приложение № 2 към „Указания на министъра на труда и социалната политика за събиране и обобщаване на информация по оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2007 – 2013 г., в съответствие с изискванията на регламент 1828/2006 и прилежащия анекс XXIII” за всеки участник в дейностите по договора.

4.3.2 За договори, сключени преди влизането в сила на настоящите указания, съответният договарящ орган следва писмено да запознае бенефициентите с изискванията на т.1, т. 2 и т. 4.4 от настоящите указания, като същевременно изиска от тях в писмен вид на основание чл. 2, т. 2.1 от Общите условия на договорите за безвъзмездна помощ по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” да предоставят информацията във вида и формата изложени в настоящите указания и техните приложения.

4.4 По смисъла на „Инструкция за събиране на данни за участниците в програми на ЕСФ и предоставянето им на Европейската комисия, в съответствие с прилагания регламент на Регламент 1083/2006 и неговото Приложение XXIII”, както и на съответните норми от българското законодателство, при попълването и обобщаването на изискуемите данни е необходимо да се взимат предвид следните дефиниции и пояснения:

Отчитане по полов признак - Отчитането на участниците по пол се изисква от Анекс XXIII на базата на основен принцип, заложен в член 16 и член 66 (2) от Регламент № 1083/2006, според който всички данни трябва да бъдат разпределени по полов признак.

Отчитане по възрастова структура - Анекс XXIII препоръчва групиране на информацията за участниците по договорите в две възрастови групи: младежи (15 – 24 годишна възраст) и възрастни (55 – 64 годишна възраст). Разпределението по възрастова структура, заложено в анкетната карта и таблицата по приложение № 1 се различава от препоръките на Анекс XXIII, тъй като данните ще бъдат използвани не само за целите на доклада по напредъка и годишния доклад, но и за целите на текущата оценка.

Отчитане съгласно статута на пазара на труда - Категоризацията, възприета в Анекс XXIII, определя три групи крайни бенефициенти според статута им на пазара на труда:

1) **Заети** (в това число и самонаети лица) – при попълването на тези графи следва да се взимат предвид следните дефиниции:

„Заети лица”¹ - лицата на 15 и повече навършени години, които през наблюдавания период:

- извършват работа за производство на стоки и услуги поне 1 час срещу заплащане (в пари или натура) или друг доход;
- не работят, но имат работа, от която временно отсъстват поради отпуск, болест, бременност, раждане и отглеждане на малко дете (за периода, през който получават пълния размер на възнаграждението си), неблагоприятни климатични условия, стачка или други подобни причини. Лицата, които са в неплатен отпуск по причини на работодателя, се считат за заети, ако продължителността на този отпуск е до 3 месеца.

Според статута в заетостта заетите лица се класифицират в следните групи:

- **самостоятелно заети (самонаети) лица** - лицата, които сами или в съдружие с други лица извършват стопанска дейност, работят на свободна (частна) практика, работят под аренда или извършват самостоятелно друга дейност, като не наемат на работа други лица;
- **наети лица** - лицата, извършващи в общественния сектор или за частен работодател работа, за която получават възнаграждение в пари или натура под формата на работна заплата (в т.ч. лицата на постоянен и временен трудов договор, на пълно и непълно работно време), възнаграждение по граждански договор или друго възнаграждение;

¹ Методология на НСИ за наблюдение на работната сила

2) **Безработни** (в това число и продължително безработни) - при попълването на тези графи следва да се взимат предвид следните дефиниции:

„**Безработен**”² е лице, регистрирано в дирекция „Бюро по труда”, което не работи, търси работа и има готовност да започне работа в 14-дневен срок от уведомяването му от дирекция „Бюро по труда”.

„**Продължително безработни**”³ са безработни лица с непрекъсната поддържана регистрация в поделение на Агенцията по заетостта не по-малко от 12 месеца

3) **Неактивни лица** (в това число учащи) – като следва да се взима предвид следната дефиниция:

„**Неактивни**”⁴ са лицата, които към настоящия момент не са част от работната сила, т.е. които са нито заети, нито безработни (учащи, пенсионери, лица с прекратен самостоятелен бизнес, лица с трайни увреждания, домакини или други), които търсят заетост, но са необлагодетелствани по някакъв начин.

Отчитане по принадлежност към групи в неравностойно положение – характерна особеност при отчитането на този признак е, че тук е допустимо участникът да принадлежи към повече от една група лица в неравностойно положение, като тази принадлежност не се степенува по важност. Групите лица в неравностойно положение се формират от хора, застрашени от социално изключване или лица, които са субект на дискриминационни практики (директни или косвени). Тези данни се събират, отчитат и анализират поради записаното в чл. 10 от Регламент 1081/2006 изискване за предоставяне на детайлна информация в годишния доклад за предприетите действия спрямо тези групи.

Анекс XXIII изисква да бъдат наблюдавани четири уязвими групи:

1) **Мигранти** – всички участници по даден договор, които се намират на територията на страната, но са родени извън ЕС. Лицата, които кандидатстват за статут на бежанец се записват в категорията „други хора в неравностойно положение”;

2) **Малцинства** – като тук има подграфа „роми”, която се отчита, както индивидуално, така и като част от графа „малцинства”;

3) **Хора с увреждания** – тук следва да се има предвид следната дефиниция:

„**Увреждане**” е всяка загуба или нарушаване в анатомичната структура, във физиологията или в психиката на даден индивид⁵.

4) **Други хора в неравностойно положение** - (лица в крайна бедност, социално изключени лица, деца, които не посещават учебни заведения, бивши затворници, лица търсещи убежище и имигранти второ поколение).

Отчитане по степен на завършено образование – разпределението по придобита образователна степен на участниците, което е заложено в анкетната карта и таблицата, е изготвено на база на Международната стандартизирана класификация на образованието (МСКО), според която за завършена степен на образование се счита:

- без образование – ако няма завършен 4-ти клас (**МСКО 0**) ;
- основно образование - начално образование (завършен 4-ти клас) или прогимназиално образование – завършен 7-ми клас, като независимо от това кой клас между 4-ти и 7-ми е завършил участникът, попада в тази графа (**МСКО 1 и 2**);

² Закон за насърчаване на заетостта.

³ Закон за насърчаване на заетостта.

⁴ База данни за политика на пазара на труда. Методология. Издание от юни 2006.

⁵ Закон за интеграция на хората с увреждания

- средно образование – завършена гимназия, техникум и др. **(МСКО 3)**;
- следгимназиално образование – професионално обучение IV степен, с продължителност поне 2 г. или професионално обучение за възрастни III и IV степен професионална квалификация, с минимална продължителност 960 ч. **(МСКО 4)**.
- висше образование – образователно-квалификационна степен „бакалавър” или по-висока **(МСКО 5 и 6)**.

Неделима част от настоящите указания се явяват:

- **Приложение № 1** – таблица, съгласно изискванията на Анекс XXIII към Регламент 1828/2006, в хартиен и електронен формат;
- **Приложение № 2** – анкетна карта, разработена на базата на Анекс XXIII от Регламент 1828/2006